

Звертаємо увагу на зміни в підкласі **582.28 Мікологія. Справжні гриби. Плісняві гриби**, введені Консорціумом УДК упродовж 2014—2015 рр. Створено нові класи пліснявих грибів: розширено підкласи **582.282.1 Pezizomycotina Laboulbeniomycetes (labouls). Лабульбеніомицети, 582.282.3 Taphrinomycotina. Тафриномицети. Тапрінові, 582.283 Chytridiomycota (chytrids). Хитридіомицетні гриби (Румпоміцетні гриби), 582.284.54 Polyporales, 582.284.55 Geastrales. Auriculariales. Amylocorticiales. Lycoperdales. Порхавки (дошовики).**

Клас **59 Зоологія** містить літературу про тваринний світ та його взаємозв'язки з довкіллям, наприклад:

595.733(477.4)(036) *Н. О. Матушкіна Бабки (Odonata) Центральної України: польовий атлас-визначник найпоширеніших видів*

595.7(477.84-751.3Мед) *Я. І. Капелюх. З історії ентомологічних досліджень на території природного заповідника "Медобори"*

Клас **59** згідно зі змінами та доповненнями 2014—2015 рр. також розширено новими підкласами: **593.4 Porifera (sponges). Губки, 594.11 Різномускульні двохстулки. Двохстулкові молюски, 595.1 Плоскі черви (платигельмінти). Кільчасті черви. Сипункуліди. Немертинни. Лофорори, 595.16 Нематоди Волосові. Кіноринхи. Лоріцифери. Припуліді, 595.384 Decapoda (decapods). Десятиногі раки, 595.789 Papilionoidea. Булавовусі (денні метелики).**

Надійшла до редакції 18 вересня 2019 року

ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ

УДК 303.732.4:316.77

DOI: 10.36273/2076-9555.2019.10(279).43-47

Володимир Варенко,

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри документознавства та інформаційно-аналітичної діяльності КНУКіМ,

e-mail: varenko_v@ukr.net

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6528-5604>

Методи системного аналізу в аналітиці

У статті з'ясовано аспекти застосування основних методів системного аналізу під час роботи з інформацією в інформаційно-аналітичній діяльності (ІАД). Сучасна аналітика спирається на системний аналіз, його методи й технології, оскільки системний підхід, на думку фахівців, сьогодні є універсальним методом дослідження різноманітних об'єктів, процесів і явищ, зокрема й інформаційних. З огляду на те, що методика системного аналізу різноманітна, розглянуто найефективніші методи інформаційно-аналітичної діяльності: за принципом "гелікоптера", побудови "дерева цілей", моделювання "чорного/сірого/білого ящика" та побудови аналітичної карти проблемного поля. Саме вони допоможуть фахівцю/аналітику моделювати реальні явища, об'єкти та процеси, правильно оцінювати певні ситуації, щоб зробити відповідні висновки й надати рекомендації.

Досліджено аспекти застосування окремих методів системного аналізу під час опрацювання даних в інформаційно-аналітичній діяльності. Наголошено на особливостях та специфіці використання певного методу системного аналізу в інформаційно-аналітичному процесі. Підсумовано, що застосування методів системного аналізу під час опрацювання даних для моделювання реальних ситуацій в аналітиці є ефективним засобом оптимізації інформаційно-аналітичної діяльності. На думку автора, ці методи значно скорочують час підготовки аналітичних документів, не зашкоджуючи їхній якості, а також сприяють удосконаленню управлінської діяльності в Україні.

Ключові слова: метод, технологія, аналіз інформації, системний аналіз, інформація, інформаційно-аналітична діяльність, ефективність, управління

Постановка проблеми. У наш час терміни "система", "системний підхід", "системне мислення" набули широкого вжитку в науці, управлінні, політиці. Ця тенденція зумовлена, з одного боку, складністю завдань і проблем, з якими стикаються вчені й практики, з іншого — свідчить про суттєве зростання загальнометодологічного потенціалу сучасної науки. З певністю можна стверджувати, що ідеї системності знаходять вияв в усіх сферах наукової та практичної діяльності, успішний результат якої значною мірою залежить від того, наскільки повно і обґрунтовано застосовано системні ідеї. Інакше кажучи, системний підхід слід розглядати як важливу умову цілеспрямованої (раціональної) діяльності сучасної людини та колективу загалом.

Не становить винятку й інформаційно-аналітична діяльність, адже системний аналіз є одним із головних її інструментів. Особливість застосування системного аналізу полягає в тому, що він дає змогу

розділити проблему на компоненти аж до визначення конкретних завдань, для яких є певні методи розв'язання, й водночас зберігає її цілісність. Системний аналіз застосовують в аналітиці для подолання складних проблем, пов'язаних із діяльністю людей. Ці проблеми слабо структуровані, в них зустрічаються і кількісні, і якісні оцінки чи неструктуровані якісні показники.

Отже, системний аналіз доцільно застосовувати для відображення в результатах інформаційно-аналітичної діяльності реального стану проблем і шляхів їх розв'язання, а також для вивчення можливого впливу сторонніх чинників та інших показників.

Аналіз попередніх досліджень і публікацій. Методології системного аналізу, її практичному застосуванню в різноманітних галузях присвячено чимало досліджень вітчизняних і закордонних науковців. Значно менше уваги приділено використанню системного підходу саме в аналітиці. У цій сфері виокре-

мимо праці А. Антонова [1], Дж. О'Конора [5], І. Дудника [3], Ю. Курносова [4], Ю. Сурміна [6], Н. Чорней [7] та інших.

Зокрема, у праці "Системний аналіз" А. Антонов розкриває методологічні питання системного аналізу. Описано етапи й процедури проведення системних досліджень, сформульовано мету та завдання системного аналізу. Автор зосереджує увагу на проблемах побудови складних систем, характеризує методи вибору та ухвалення рішень і процедур, які виконують на завершальному етапі системного аналізу.

Мистецтву системного мислення вчить Дж. О'Конор у дослідженні "Системне мислення. Пошук неординарних творчих рішень" [5]. Автор пропонує практичні поради та вправи, які допомагають розв'язувати проблеми, застосовуючи творчий підхід, і дають змогу поглянути на ситуацію під іншим фокусом, досягти вагомих результатів, докладаючи незначних зусиль, а також здійснити революційні зміни в житті та фаховій діяльності. На думку науковця, "без розуміння складності створеного нами світу ми почуваємося беспорядними, стаючи жертвами речей, яких не розуміємо" [5, с. 7].

І. Дудник у роботі "Вступ до загальної теорії систем" розглядає її нарізні положення як міждисциплінарної методології: зародження системних уявлень, ознаки та властивості систем, еволюція та механізми їх функціонування, класи та типи, системоутворювальні процеси й чинники, особливості системного підходу, застосування системних принципів в управлінській діяльності. Автор характеризує методи системного аналізу, зокрема метод експертних оцінок, метод "мозкової атаки", метод Дельфі, метод складання сценаріїв, метод "дерева цілей", котрі нині активно застосовують в ІАД.

Серія праць з аналітичної діяльності належить Ю. Курносову ("Аналітика як інтелектуальна зброя", "Алгебра аналітики", "Філософія аналітики", "Азбука аналітики") [4]. В останній розглянуто широкий спектр питань, пов'язаних із методологією, організацією та технологіями сучасної аналітичної роботи. З'ясовано можливості використання аналітичного інструментарію для дослідження соціально-політичних та економічних питань, налагодження ефективного функціонування й розвитку систем керування організаціями, вдосконалення процесів ухвалення рішень у сфері державного управління. Автор зосереджує увагу на застосуванні в інформаційно-аналітичній діяльності методів "гелікоптера" та побудови аналітичної карти проблемного поля, що входять до системного аналізу.

Ю. Сурмін схарактеризував понятійно-категоріальний апарат системного аналізу; ознайомив зі світом систем різноманітного походження; продемонстрував складність та ефективність системних знань про природу й світ; розкрив можливості системного підходу в наукових дослідженнях, аналітичній діяльності, управлінні, а також культуру системного аналізу, розумової діяльності; запропонував методики й технології системного аналізу та способи їх застосування на практиці.

У праці Н. та Р. Чорней розкрито поняття моделей і систем у теорії систем, схарактеризовано системний аналіз та системний підхід, аналіз і синтез у системних дослідженнях. Репрезентовано новий напрям системного аналізу — синергетику, її мето-

логію, принципи та умови саморозвитку складних систем. Однак якщо проаналізувати особливості викладу наукового матеріалу, то дослідники здебільшого схильються до математичних, вимірювальних показників на шкоду логічним й аналітичним.

В. Варенко у роботі "Системний аналіз інформаційних процесів" [2] розглядає найважливіші теоретичні та практичні питання системного аналізу інформаційних процесів і явищ, принципи, методи, методики застосування системного підходу для ухвалення ефективного управлінського рішення. У сфері аналітики автор докладно характеризує методи "чорного ящика" та "дерева цілей".

Мета статті — дослідити аспекти застосування окремих методів системного аналізу в інформаційно-аналітичній діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Системний аналіз наразі налічує значну кількість практичних методів роботи з інформацією. Їх використання залежить від багатьох чинників: специфіки та глибини проблеми, що досліджується, досвіду й умінь фахівця, наявності часу, зрештою, вподобань дослідника. Класифікації методів також різні (Ю. Черняк, І. Дудник, Ю. Сурмін, Г. Юн). Наприклад, І. Дудник вирізняє кілька груп методів системного аналізу: експертно-інтуїтивні (неформальні), до яких належать метод "мозкової атаки", метод сценаріїв, експертних оцінок; кількісні (формальні) методи, а саме математичні й статистичні; графічні методи ("дерево цілей") та методи моделювання (імітаційні, ігрові, макетні моделі) [3, с. 154].

Ю. Сурмін поділяє методи системного аналізу за типом знань (філософські, загальнонаукові, спеціальні, дисциплінарні); за способом реалізації (інтуїтивні та наукові); за функціями (методи здобуття, представлення й аналізу інформації; за рівнем знань (теоретичні та емпіричні) й за формою подання знань (якісні та кількісні) [6, с. 283].

На нашу думку, найприйнятнішими методами системного аналізу у процесі опрацювання інформації під час моделювання реальних ситуацій в аналітиці є такі: за принципом "гелікоптера", побудови "дерева цілей", моделювання "чорного/сірого/білого ящика" та побудови аналітичної карти проблемного поля. Саме на них і зупинимось докладніше.

Метод моделювання реальних ситуацій за принципом "гелікоптера". В сучасних умовах перенасиченості інформаційних потоків фахівець/аналітик стикається з реальною загрозою "зав'язнути" в аналізі дріб'язкових деталей проблематики на шкоду стратегічному баченню взаємозв'язків і рушійних сил, дій об'єкта. Майже марно витрачаються дорогоцінні час і зусилля. В цьому разі корисним є метод за принципом "гелікоптера", суть якого полягає в тому, що під час дослідження будь-яких інформаційних об'єктів, явищ, процесів "вкрай важливо спочатку скласти цілісну картину/уявлення про об'єкт, а відтак переходити до деталізації" [4, с. 198]. Інакше кажучи, слід, подібно до "гелікоптера", "піднятися" над об'єктом, щоб осягнути його повною мірою (структуру, зв'язки, оточення, середовище, в якому він перебуває тощо), тобто побачити весь будинок/храм, а не окрему його цеглину. В результаті аналітик дістає цілісне уявлення про об'єкт, що забезпечить від милок і хибних висновків.

Наступний метод системного аналізу, який широко практикують в інформаційно-аналітичній діяльності, — *метод побудови "дерева цілей"* ("дерева рішень"). "Дерево цілей" — це наочне графічне зображення підпорядкованості та взаємозв'язку цілей, що демонструє розподіл загальної (генеральної) мети або місії на підцілі, завдання та окремі дії.

Мета — це ідеальне уявлення про характер діяльності та можливості об'єкта, стосовно якого її встановлено, що має відбивати об'єктивні умови його існування, а також коригування структури об'єкта, структури та динаміки процесу досягнення мети, а отже йдеться про сукупність цілей.

Для побудови "дерева цілей" аналітик визначає склад і тривалість фаз життєвого циклу проекту; виділяє ключові події, здатні вплинути на подальший

розвиток проекту, та можливий час їх настання; з'ясує всі можливі рішення для конкретних подій та ймовірність кожного з них; останнім етапом аналізу даних є встановлення вартості кожної стадії проекту (вартості робіт між ключовими подіями) в поточних цінах. На основі здобутих даних фахівець будує "дерево цілей". Його вузли — це головні події, а стрілки, що їх поєднують, — перелік робіт із реалізації проекту. Крім того, наводиться інформація щодо часу, вартості робіт і можливості виконання певного рішення. Завдяки побудові "дерева рішень" фахівець визначає ймовірність кожного сценарію розвитку проекту.

Основною метою побудови "дерева цілей" є декомпозиція (розукрупнювання) — метод розкриття структури системи, за якого її поділяють за однією ознакою на окремі складники (схема 1).

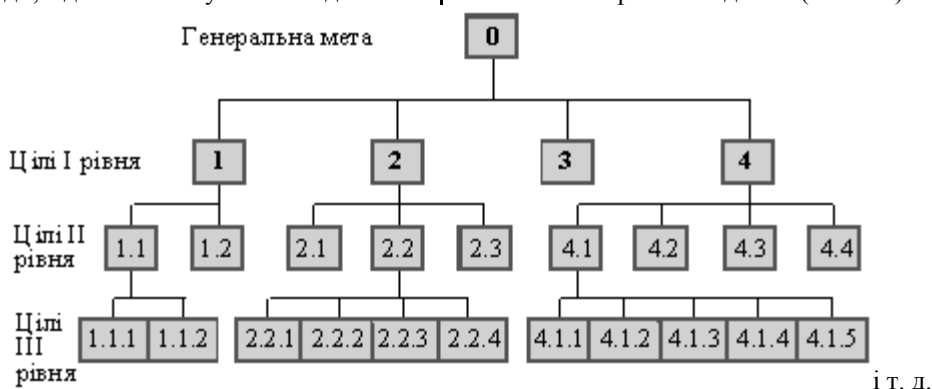

Схема 1. "Дерево цілей" в аналітиці

Декомпозицію використовують для побудови "дерева цілей", щоб пов'язати генеральну мету зі способами її досягнення, сформульованими у форматі завдань окремим виконавцям.

Розглянемо технологічні засади побудови "дерева цілей". Універсальних методів немає, і специфіка цього завдання залежить від характеру мети, обраного методологічного підходу, а також від фахівця, який розробляє "дерево цілей", його уявлення про сформульовані завдання та їх взаємозв'язок.

"Дерево цілей" зазвичай має п'ять рівнів:

- головні цілі конкретної роботи чи комплексу робіт;
- завдання, що слід розв'язати для досягнення головних цілей;
- проблеми, котрі потребують розв'язання, якщо здобуто відповіді на завдання попередніх рівнів;
- можливі напрями розв'язання проблем;
- умови, за яких відбувається реалізація цих напрямів.

Розглянемо ці рівні докладніше.

1. *Рівень головних цілей* дає змогу сформулювати уявлення про кінцевий результат роботи та його вплив на розвиток галузі. Формулювання мети потребує знань про тематичний напрям, а також урахування наявних і необхідних ресурсів для її досягнення. Практика свідчить, що головні цілі часто виражають в узагальненій формі, без належного вивчення стану питання, а особливо — без аналізу перспектив розвитку галузі. Отже, визначення інформаційних потреб на цьому рівні має базуватися на прогнозах динаміки певного напрямку діяльності.

2. *Рівень завдань* потребує таких рішень, що є необхідною та достатньою умовою для досягнення поставлених цілей.

3. *Рівень проблем* передбачає дотримання основних принципів: визначення загальновідомих питань, вивчення дискусійних питань, що потребують подальших досліджень і, нарешті, з'ясування нерозв'язаних проблем. Інакше кажучи, слід розмежувати відоме, те, що існує, та невідоме.

4. *Рівень напрямів пошуку для розв'язання проблем* — це дослідження різноманітних шляхів пошуку відповідей. Зібрані та опрацьовані інформаційні матеріали слід подати у формі стрункого, послідовного, аргументованого обґрунтування досягнення цілей. Через недосконалість чи недостатній обсяг інформації часто витрачається забагато часу на те, аби визначити найефективніший шлях досягнення кінцевої мети. На цьому рівні інформаційні потреби особливо активні, оскільки їх забезпечення може призвести до суттєвої економії трудових, матеріальних і фінансових ресурсів.

5. *Рівень умов*, за яких можлива реалізація напрямів розв'язання проблем; потребує створення надійної системи інформації щодо ситуації в обраній сфері й окремих рішень.

Основним правилом побудови "дерева цілей" є "повнота редукції" — зведення складного явища, процесу чи системи до простіших складників.

Для виконання цих умов використовують такі елементи системного підходу:

1. Мета вищого рівня слугує орієнтиром, основою для розроблення (декомпозиції) цілей нижчого рівня.

2. Цілі нижчого рівня є способами досягнення мети вищого рівня і мають бути подані так, щоб їх сукупність забезпечувала досягнення початкової мети.

Вимоги до побудови "дерева цілей":

- повнота відображення процесу або явища;
- на кожному рівні сукупність підцілей має бути достатньою для опису цілі вищого рівня;
- несуперечливість цілей нижчого та верхнього рівнів;
- декомпозицію мети на підцілі на кожному рівні слід виконувати за одним методологічним підходом;
- усі цілі потрібно сформулювати в термінах робіт [3, с. 139].

На нашу думку, найголовнішим принципом під час побудови "дерева цілей" має бути такий: на рівні умов чітко визначити, що, як, коли, де та ким (поіменно) виконуватиметься. Усвідомлення мети завдання виконавцями — обов'язкова умова успіху.

Метод моделювання "чорного/сірого/білого" ящика. Цей метод системного аналізу та його практичне використання ґрунтовно розглянула Н. Чорней у праці "Теорія систем і системний аналіз" [7].

Найпростішою моделлю системи є так звана модель "чорного ящика", в якій першорядними є призначення та поведінка системи, а про її будову наводиться лише опосередкована інформація, відображена у зв'язках із зовнішнім середовищем. Зв'язки із середовищем, що йдуть у систему (*входи*), дають змогу впливати на неї, використовувати її як засіб, а зв'язки, що йдуть із системи (*виходи*), є результатами її функціонування, які або впливають на зміни у середовищі, або споживаються зовні системи (схема 2) [7, с. 100].

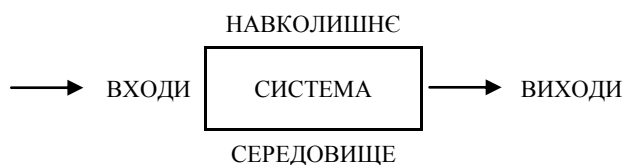

Схема 2. Модель "чорного ящика" (Н. Чорней)

Як "чорний ящик" розглядаємо об'єкти дослідження, внутрішня структура яких невідома чи не враховується. Іноді вистачає змістовного опису входів та виходів системи. З такими моделями людина часто стикається в повсякденному житті: наприклад, для керування автомобілем чи роботи за комп'ютером не обов'язково досконало знати їхню внутрішню будову.

Зауважимо, що дослідження системи методом "чорного ящика" принципово не може надати однозначної інформації про її структуру, бо однакову поведінку здатні мати різні системи.

Безперечно, що за допомогою однієї моделі "чорного ящика" важко вивчити внутрішню структуру системи. Для докладного опису, за умови неефективного "виходу", використовують моделі "сірого/білого ящиків", де ґрунтовніше досліджується структура системи, її функції, взаємозв'язки елементів, чинники впливу, зокрема навколишнього середовища, генетика (походження) та життєвий цикл.

Є певна специфіка опису складу системи. Зокрема, якщо різним експертам дати завдання побудувати модель складу однієї системи, то результати можуть суттєво відрізнятись. Наприклад, університет із по-

глядів ректора, головного бухгалтера та начальника служби охорони складатиметься з різних підсистем.

Головна проблема під час побудови моделі складу системи полягає в тому, що її поділ на частини є відносним і залежить від мети дослідження (це стосується також визначення меж системи). Крім того, відносним є поняття елемента — те, що з одного погляду є елементом, з іншого може бути підсистемою. Проте, безперечно, метод моделювання "чорного ящика" є надзвичайно ефективним в аналітиці.

Метод побудови аналітичної карти проблемного поля. На думку Ю. Курносова, цей метод корисний для вивчення, аналізу та оцінювання проблемної ситуації [4, с. 190]. Аналітик, який має навички системного підходу, намагатиметься на основі здобутої інформації зрозуміти загальний контекст ситуації, внутрішню структуру системи й взаємозв'язки прихованих моментів усередині неї. Системне мислення аналітика спрямовано на виявлення суті явищ, їх закономірностей, глибинних чинників, що визначають тенденції, послідовність і характер подій, розвиток у часі та просторі. Саме для того, щоб аналітик "побачив" місце/місця проблеми в масиві інформації й будується аналітична карта проблемного поля. Цей документ значно спрощує процес визначення в інформаційному полі змістово-сміслових елементів оперативної ситуації, допомагає виявляти та формулювати головні проблеми об'єкта аналітичного дослідження.

До аналітичної карти проблемного поля зазвичай входять:

- основні елементи ситуації;
- центри сил, види та обсяги ресурсів, наявних у певний момент;
- сфери інтересів центрів сил і точки їх перетину;
- параметри конкурентного середовища (конкуренти, союзники, партнери);
- кризові точки та суперечності;
- точки "запуску" нових процесів;
- базові тренди, тенденції, внутрішні й зовнішні чинники впливу;
- інші важливі елементи ситуації.

Аналітична карта складається в рукописній формі на широкому аркуші паперу й слугує засобом консолідації думок і зусиль групи аналітиків для розв'язання проблеми. У разі потреби її можна візуалізувати в електронну форму для репрезентації груп експертів під час проведення "мозкового штурму", завдяки чому значно підвищується ефективність роботи. Отже, під час визначення проблем і особливо на стадії планування дій з їх нейтралізації/усунення потрібно чітко визначити, що, як, коли, де і ким (поіменно) виконуватиметься.

Висновки. Використання методів системного аналізу в процесі опрацювання інформації під час моделювання реальних ситуацій в аналітиці, а саме: за принципом "гелікоптера", побудови "дерева цілей", моделювання "чорного/сірого/білого ящика" та побудови аналітичної карти проблемного поля — є ефективним засобом підвищення якості інформаційно-аналітичної діяльності. Вважаємо, що ці методи сприятимуть скороченню часу підготовки аналітичних документів (без втрати якості), а також удосконаленню управлінської діяльності загалом.

Список використаної літератури

1. Антонов А. В. Системный анализ : учеб. для вузов / А. В. Антонов. — Москва : Высшая школа, 2004. — 454 с.
2. Варенко В. М. Системний аналіз інформаційних процесів : навч. посіб. / В. М. Варенко. — Київ : Талком, 2019. — 208 с.
3. Дудник І. М. Вступ до загальної теорії систем : навч. посіб. / І. М. Дудник. — Київ : Кондор, 2009. — 205 с.
4. Курносів Ю. В. Азбука аналітики / Ю. В. Курносів. — Москва : РУСАКИ, 2013. — 230 с.
5. О'Коннор Дж. Системне мислення. Пошук неординарних творчих рішень / Дж. О'Коннор. — Київ : Наш формат, 2018. — 240 с.
6. Сурмін Ю. П. Теория систем и системный анализ : учеб. пособие / Ю. П. Сурмін. — Київ : МАУП, 2003. — 368 с.
7. Чорней Н. Б. Теория систем і системний аналіз : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Н. Б. Чорней, Р. К. Чорней ; Міжрегіональна академія управління. — Київ : МАУП, 2005. — 256 с.

Volodymyr Varenko

Methods of system analysis in analytics

The article deals with the necessity of applying the basic methods of system analysis when working with information in information-analytical activities. Modern analytics can not do without system analysis, its methods and technologies, because the systematic approach is now, according to many experts, a universal method of exploring various objects, processes and phenomena, including information. Because the methodology of system analysis is diverse, we have considered, in our opinion, the most effective methods for information and analytical activity — helicopter-based method, target tree construction method, black/gray/white box modeling, and analytical field map. After all, they will help the specialist / analyst in modeling the real phenomena, objects and processes, correct and reliable assessment of the situation, which means — and to the right conclusions and recommendations.

The goal is to find out the problem of using separate methods of system analysis in the analysis of information, in the information and analytical activities. It is implemented using suggested techniques that the author considers effective. The article draws attention to the peculiarities and specifics of the use of a particular method of system analysis during the information-analytical process. The findings indicate that the use of systematic analysis methods for processing information when modeling real-world situations in analytics effective means of improving the quality of information and analytical activities. According to the author, these methods will significantly reduce the time of preparation of analytical documents (not to the detriment of quality), as well as improve management in Ukraine.

Keywords: *method, technology, information analysis, system analysis, information, information-analytical activity, efficiency, management*

References

1. Antonov A. V. (2004). *Systemnyy analiz*. Moskva: Vyshcha shkola.
2. Varenko V. M. (2019). *Systemnyy analiz ynfarmatsyynykh protsesyiv*. Kyiv: Talcom.
3. Dudnik I. M. (2009). *Vstup do zahalnoi teorii system*. Kyiv: Condor.
4. Kournosov Y. V. (2013). *Azbuka analityky*. Moskva: RUSAKI.
5. O'Connor Joseph. (2018) *Systemne myslennya. Poshuk neordynarnykh tvorchykh rishen'*. Kyiv: Nash format.
6. Surmin Y. P. (2003). *Teoriya sistem i sistemnyy analiz*. Kyiv: MAUP.
7. Chorney N. B., Chorney R. K. (2005). *Teoriya sistem i sistemnyy analiz*. Kyiv: MAUP.

Надійшла до редакції 10 вересня 2019 року

УДК 01:37.017.4]:025.5](477)

DOI: 10.36273/2076-9555.2019.10(279).47-52

Наталія Кропочева,

науковий співробітник ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського,

e-mail: veritas59@i.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7025-8272>

Бібліографічний складник системи інформаційного супроводу наукових досліджень із питань національно-патріотичного виховання

Проаналізовано зміст і структуру науково-допоміжного бібліографічного покажчика "Національно-патріотичне виховання в Україні" (2014—2018 рр.). Розглянуто теоретичні та методичні аспекти підготовки бібліографічних видань такого типу. Обґрунтовано актуальність обраної теми та висвітлено основні нормативно-законодавчі документи, на підставі яких відбувалося формування систематизованого, впорядкованого за бібліографічними критеріями покажчика "Національно-патріотичне виховання в Україні". Узагальнено основні наукові підходи до класифікації бібліографічних видань, наявні в бібліографічному науковому дискурсі та бібліографічній практиці. Констатовано, що формальні та змістові характеристики бібліографічних видань перебувають у постійній динамічній рівновазі, зумовленій соціальними й інформаційними чинниками розвитку суспільних відносин. Наголошено на унікальності матеріалів, розміщених на глобальній платформі EBSCO й відображених у змісті покажчика. В майбутньому такий тренд може стати перспективним напрямом бібліографічних досліджень і впливатиме на розширення аудиторії завдяки залученню закордонних користувачів, які матимуть доступ до бібліографічних посібників окресленої тематики. Вагому частку в